

ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА

Викладачі вищих навчальних закладів часто недооцінюють роль власного іміджу, вважаючи його чимось неважливим, другорядним. На жаль, багато хто з викладачів, особливо старшого покоління, занижують значення іміджу, вважаючи, що основне завдання педагога – навчити студентів предмету, при цьому мовлення викладача, його зовнішній вигляд, одяг, манери є питанням другорядним.

Імідж педагога розуміємо як сукупність особливостей і характерних рис особистості, які формують її індивідуальний образ як фахівця. Н. Гузій запропонувала поняття «педагогічного іміджу» як категорію, що характеризує стиль професійно-педагогічної діяльності, манеру спілкування, вміння індивідуалізувати свій образ, надавати йому естетичної виразності.

Суспільство висуває вимоги до професійного іміджу педагога, впливає на його зміст. Але із покоління в покоління незмінними залишаються такі якості ідеального педагога, як любов до дітей, учнів, студентів; високий професіоналізм, доброзичливість, щирість, вміння спілкуватися [2, 28]. Це підтверджують різноманітні уявлення про образ вчи теля, які сформувалися у суспільстві впродовж ХХ ст., наведені О. Петровою у праці «Імідж педагога» [5, 6].

Термін «педагогічний імідж» є доволі новим і маловивченим. Однак не слід забувати, що імідж викладача впливає на імідж навчального закладу, що не може не відобразитися на популярності й авторитетності останнього. Цікаві дослідження проведені американським ученим М. Таленом, який виділив такі типи професійних позицій педагога: «Сократ» – педагог із репутацією шанувальника дискусій і суперечок; «керівник групової дискусії»; «майстер» – педагог є взірцем для наслідування; «генерал» – вимогливий, чітко слідкує за слухняністю, тому що вважає себе завжди правим; «менеджер» – стиль, у якому педагог заохочує ініціативу й самостійність учнів у вирішенні навчальних завдань; «тренер» – атмосфера спілкування пронизана духом корпоративності, педагог є натхненником групових зусиль; «гід» – педагог є образом «ходячої енциклопедії, але часто відверто нудний» [1, 544]. За нашим переконанням, в ідеалі викладач повинен уміти поєднувати в собі всі зазначені позиції.

Проблема іміджу педагога розглядається в сучасній науці в рамках педагогічної іміджології, яка розробляє теоретичні підходи до вивчення іміджу педагога, освітніх навчальних закладів, всієї системи освіти, досліджує залежність формування професійного іміджу від певних педагогічних умов.

Аналіз літературних джерел дав змогу виокремити етапи формування педагогічного іміджу у вигляді такої схеми: 1 етап – сприйняття образу, на основі якого буде формуватися цілісний імідж; 2 етап – аналіз інформації та уявна корекція сприйнятого образу відповідно до ідеального образу й індивідуальних особистостей того, хто сприймає; 3 етап – використання окремих елементів бажаного іміджу: стилю спілкування, техніки володіння жестами, одяг тощо; 4 етап – «уживання, входження» в образ; 5 етап – привласнення та індивідуалізація обраного (бажаного) образу [4, 29].

Широкого спектру питань, пов'язаних з іміджологією, торкалися у своїх роботах Горчаков В. Г., Гузій Н. В., Гуревич П. С., Данильчук Л. О., Ісаченко В. В., Калюжний А. А., Кузін Ф. А., Мітіна Л. М., Панасюк А. Ю., Перелигіна О. Б., Подоляк Л. Г., Почепцов Г. Г., Рудницька О. П., Шепель В.М. та інші науковці.

Так, А. Калюжний у своїй роботі «Психологія формування іміджу вчителя» здійснив не тільки теоретичне обґрунтування природи іміджу вчителя, його характеристики і типів, а також описав відповідний інструментарій, започаткувавши новий напрям – педагогічну іміджологію, що відкриває новий погляд на працівника освіти і його підготовку у вищих навчальних закладах.

Міркування вченого можна цілком екстраполювати й на вищу школу: «вчителя – емоційно забарвлений стереотип сприйняття образу вчителя у свідомості вихованців, колег, соціального оточення, в масовій свідомості. При формуванні іміджу вчителя реальні якості тісно переплітаються з тими, які приписують йому інші люди» [3, 222]. Проте особистісний імідж сучасного викладача вищої школи залишається однією з малодосліджених проблем, а це є причиною недостатньої уваги до організації системної роботи, спрямованої на формування позитивного професійного іміджу педагога закладів вищої освіти. Система професійної та післядипломної освіти педагогів приділяє багато уваги підготовці викладачів, підвищенню їх кваліфікації, але формування педагога як гармонійно розвиненого суб'єкта, у якого інтелект вдало поєднується із добрими манерами, адекватною самооцінкою і розвинутою Я-концепцією, часто залишається поза сферою діяльності освітніх установ.

Великий філософ і мислитель Ксенофонт свого часу зазначив, що ніхто не може навчитися у людини, яка не подобається. Презентуючи власний імідж, викладач демонструє студентам себе як особистість, своє ставлення до оточуючих, очікування від інших. Правильно підібраний імідж і манери самопрезентації викладача не лише полегшують досягнення стратегічних цілей, але й впливають на формування особистого іміджу студентів і закладу вищої освіти в цілому.

Отже, імідж викладача вищого навчального закладу - це індивідуальний образ педагога, сформований на основі морально-етичних якостей особистості, фахових компетентностей та практики реалізації професійних завдань.

Список використаних джерел

1. Буланова-Топоркова В.М. Педагогика и психология высшей школы. *Учебное пособие*. Ростов н/Д: Феникс, 2002. 544 с
2. Гузій Н. В. Педагогічний імідж і професійна культура. Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики: *зб. наук, праць*. К., 1997. С . 28-31.
3. Калюжный А. А. Психология формирования имиджа учителя. М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2004. 222 с
4. Олексенко В.П. Формування професійного іміджу сучасного вчителя. К., 2009. 364с.
5. Петрова Е. А. Имидж педагога. М .: Изд. центр АПО, 2003. 32 с.